

LITTERATURA IN INTERLINGUE (Occidental):

2.

Episode con perspectives

de

Harald Herdal

Traductor e editor: Eric Ahlström
Uppsalagatan 4, Malmö S, Svedia

1958

Precio: 0,50 sv. kr.

Harald Herdal:

Episode con perspectives.

Ancor un vez ella spectat su visage in li spegul e jettat un regard al colorat image del actressa qui actualmen esset su ideale. Li image pendet al parete - just apu li spegul; ella comparat, dat alquo plu de rouge al labies e constatat que ella devet hastar.

Ma li tram esset haltant, e ella attinget it, judicante to quam un bon ómin.

Ella volet arrivar maximalmen quin minutes in retard - just opportun.

It ne stat attendent alqui sub li horloge... ni in li proximitá.

It esset quam si eat haltar su cordie. Li horloge indicat a ott minutes pos li hora conventet. Tamen ella considerat quam impossibil que il havet allontanat se pos haver arri- vat. E absolutmen impossibil que il totmen ne vell arrivar.

Comprensibil: il arrivat in retard, anc il. Ella respirat alleviatmen, alquo calmat e reprochant se pro que lu inexpectat havet fat la perder totalmen li contenentie; to ne esset customari a ella. E nu ella furtet se hastosimen a in un vestibul del proximitá, de u ella, self invisibil, posset observar su arrivada de il. Ella subridet: ti senior se per- misse arrivar retardatmen, e to mem a lor prim rendevú; il merite un reprimande, e nu it es il qui have a creder que ella ha allontanat se! De nov ella esset sur li nivell de se self.

Ta il arrivat, e ella tamen sentit se un poc emotionat. Vestit in un clar paletó modern e ampli, il circumspectat a omni láteres... Ella juit li situation. Ella decidet lassar le attender in du minutes; in su fantasie ella preparat li venient remarcas, ella juit quo dir e constatat que du minu- tes representa un témpor horribilmen long, quande on sta at- tentent li indicadores de un horloge. Or! Il stat con li dor- se vers ella, e nu ella abandonat su celatoria.

"Bon vésper," dit ella, arrivante detra il, "bon vésper, senior!"

Ma su cordie palpitat idioticmen.

"Vu certmen ne ha attendet tro long," questionat ella con ironie, "yo esset un poc retardat, pro li tram..."

E li povro ta, il ne savet que il pendet quam un Mosca in li rete del arané, secur pri su fate.
Il respondet que il, self retardat, havet arrivat tot recentmen.

Pri un tal sinceritá ella ne havet calculat, i't rememrat tot su plan e li replicas ben preparat.

Ella tacet, su mente subitmen obscurat; ella decovrit que il portat un ordinari clar costum por usu omidial, un moli collar e un cravatte de color sat banal, ti ne mem ligat ben...

Lor promenada havet comensat.

Ella havet comensat le durant un del ultim vésperas in li Club Universitari, ye li ball. Ella esset ta junt id porro havet imemorat se in ella, sin esperantie... havet costumtat promenar con il durant un brevi témpor, ita alor su patre esset talliero e pámpor, e li familie habitet in lu interiori del citá, in li terribil stradas habi su principies de ella. Ma il esset tre ben talentat, e sin il comenset multes e posset introducir la che al tres. Si il anc havet fat, e nu ella havet decidet rupter con duiktari pri que il in efecte esset tam intelligent quam trios ella ya havet errat de il. In omni casu: il trovat scopos de ella.

Ella prevideit que it forsan vell monstrar se quam desfa- cil demissar le. Il certmen vell sentir se tre infelici. de guardar su propri interesset il epolas. Chascun ha li daver

"Apruy," dit il in li sam moment, "vu conosse ben Philip Garlan?"

Ella hesitat pri li response, su cerebre laborante velo- cament alor ella decidet: in max prudent vell esser respon- der rememrat, ma abouit frigidmen, sin interesse.
"On..." dit ella, esperante que su ton vell sat revelar

su indifferentie vers li mencionato.
"Tamen..." dit il surprisatmen, "yo havet li impresion de que vu conosset le tre ben."

E forsan il havet informat se per Garlan.? Ella compren- det que ella deveit esser attentiv, un poc caut.

"Sf," concedet ella, sin calore, "il es brillantmen talentat, esque vu ne opine to?"

"Tant plu calid esset li voce de il.
"It ya existe null dubita de que il va obtener un posi- tion."

To nequande havet venit in su mente de ella.

"Position... Vu opine... qualmen?"

"Probabilmen quam un habil scientist..." On ya ne save precisar; il ha mani talentes, esque ne?"

"Vu ya trovat vos in su accompanie li ultim saturd, esque ne?"

"Sf, in cert maniere... noi eat junt... Noi es bon conos- setes, null altricos..."

"Vu tamen deve haver un clar idé de que il es alquicos apart, extraordinarimen talentat..."

"No judéos ya es sovent," dit ella restrictmen, "Ella eat memorar que just su qualitá de judéo havet fat la credere que il anc vell esser economcomen ben situat."

Havente passat li stacion de Oterport, illi aproximiat se a Grýmningen de u li via ducte a bass vers Langelinje, e ella eat memorar se ulteriorimen li terribil promenadas a ta junt con Garlan; il esset incantat in loos de ti sor- te u existe solmen árpores e demf.-obscur.

E provante questionar tot natural, ella questionat reso- luten (e sin cessa ella havet pensat a it... con inquie- tá...):

"Ples dir me, ad á vade noi?"

Ella havet vestit se por posser intrar un loc u it esset illuminat e homes... e in realitá ella havet expectat que il, ja in li moment u illi incontrat se, vell vocar un

auto e mencionara un del etablissements max conosset.

"Yes," respondet il, haltante un poc, "ad á vadi noi?"

"In facto," addit il, pro que ella ne dit alquo, "noi ya deveit visitar li un o li altri loc, ma sincerimen dit: yo ne possede mem un bre cuprin, - it es li finale del menu!"

Tot natural e indifferenmen, sin hontar, il dit to.

Su paroles fat la friger... "li finale del menu", si al- qui savet alquo pri "li finale del menu", ti certmen esset

ella.

"Oh," dit ella e audit qualmen tremet un poc su voce, "it certien ne es just li pauperitá quel presse vos max mult..." E ella provat far su voce plu secur e levimen ironic, durante su mente eat plenat per un obscuritá grand e sin esperantie.

"Sf, it es talmes, al moment... Mi patre es tre economic..."

Ma to ci, ella ya havet presentit it ja per vider su vestitur de il.

"Quo opine vu pri un promenada a sur Langelinge?" Illi directet lor curse a ta.

... E it tractat se anc pri ne prender li cose tro pesantmen, to ella comprehendet, benque su deception esset terribil... Un altri vez. Pos li mesim! Ella havet esset secur pri que illi vell haver intrat a alcun loc. Ma it ya esset lu customari, pensat ella, attristat por un moment: sempre ella lassat li fantasie currer via con ella...

"Spondetes", ella ja havet revat e videt li noticie in li grand diales, in "Politiken", in "Berlingske Tidende":

"Spondetes: Semiretta Grete Benfeldt (nam, fortunosimen, ella sat tost havet obtenet que on abandonat li nom Olsen; e Margrete, li terribil nom paisan de puella, ti ella ja in su yunitá scolari havet changeat in Grete)... senioretta Grete Benfeldt (ma su genitores ne posses esser present) e stud. jur. Mogens Clausen, li filio del armator de naves K. P. Clausen..."

... Demt-obscure, arbres, gazones, singul lanternes... e ne un hom.

"Quam agreabil e placid it es ci," dit il.

"Yes."

"E bell, esque ne?"

"Sf, sf..."

"In facto, on veni tro rament a ci."

Ma ella ne esset capabil dir plu quam:

"Oh yes, vermen..."

"Vu forsan veni a ci plu sovent?"

"No," dit ella, "ma poy ella eat pensar a que ella anc devet esser caut: ne parlar tro brevimen, ma stimular contentie pri un mal peze."

E quando illi trovat se al portu de yachtes e videt li obscur aqua, lanternes de nave e li illumination al opost lăter del strette, ella dit:

Voce, "it Anc ix mult..."

"Yes, sic, du- Ellal e sin E vermen"

obscur econo-

lu tro ella har su ves-

sur li E el p"

"Esq illi blat f"

tro pesant-

gul ob t terribil

Subi causat secur pri

"Hay esset lu

nos da sempre el-

A el respon

ticie in li illende":

"Io mosimen,

"It nom Olsen;

men el ella ja in

a ci senioretta

expect present) e

"Espr de naves

"On j Ma, ternes...

it supe un film

qu il E alo

la... E vehicul

su auto re besa

li ca flores; ne ella anc

sa avamular con-

il me la deve e videt li

te su b on al oposit

ella ne

"Anc jo trova que it es bell ci."

"Yes, esque ne," dit il, "e ha vu videt li stelles?"

Ella regardat a supra: li ciel esset plenat per stelles.

E vermen it aspectet tre bell, con omni ti punctus sur li obscur-blu ciel sin nubes.

Lu tot memorat la pri un representation de theatre quel ella havet videt unquande; it advere esset plu impresiv sur li scen u trovat se anc homes...

E ella presc friget in su tenui vestitur.

"Esque noi ne deve continuar?"

illi promenat along li caye, vers li molo. Li aqua sem-blat frigid, un nigri abyss; al bastion jacet ancorat singul obscur naves.

Subitmen mult un nave plu lontan sur li strette, e to la causat un choc.

"Hay alquidos particulari in un tal munda," dit il. "It nos da un subit desir de viagear."

A ella it dat associationes de maladie de mar, e ella ne responder.

illi arrivat al molo, e il dit:

"Io proposi que noi sidenta nos, por un instant."

"It tamen ne deve durar set long," dit ella; e inoesantmen ella esset fortlat a memorar se li terribil promenadas a ci junt con Garlan. It ne esset to ci quel ella se havet expectat ho-vesper.

"Esperabilmen vu ne friget?"

"On ya ne posse asserter que it es calid."

"Ma, un moment!" il levat se, desmetet su paletó e posit it super su epoles de ella... quam ella havet videt it in un film: li yun mann covri per su paletó li yun puella in qu il ha inamorat se...

E alor il mette tendrimen su brasse ye ella, regardante la... Ella memorat li film, quel terminat se talmes: illi la... Ella memorat li film, quel terminat se talmes: illi la... Ella memorat li film, quel terminat se talmes: illi la...

su auto); felicitante li genitores imbrassa les, e li matre besa su yun belifilla...

Li candelas vacilla in li eclesia, quel sta decorat per flores; e nu brui li organ, durantque li incantant yun spondet...

sa avansa vers li ronde del altare con...

Il metet su brasse ye ella. Ella rigiditat se. Esque ella devet lassat it eventir? Esperabilmen il ne imaginat se que ella esset un puella de ti frequent sorte ye qui on met-te su brasse e...

Vermen, it esset desfacil. Al altri lăter, ella ne devet prender un attitud tro refusant. E...

Il li sidet tacent e regardat a super li aqua.

E su brasse e su paleto tepidat... e subitmen ella havet solmen un desir: submerser se a in li instant e ne refreter.

"Vole vu fumar?"

Il dat foy a ella.

Ma li tacer presset la (e a quo pensat il? esset il siml al majorite del mannes, e expectat il un chance de besar la?), e ella adonat se a un sorte de revertes... queles posset ceasar que il dit alquo; ella volet quasi ducter le a sur li via, auxiliar le...

"E alor," terminat ella, "vu va assumer vos li interpen- se de vor patre, e..."

Ella ne accompleet li sententie (to esset su tache de il); ella solmen dat a su voce un nuance de melancolie (durant que it semblat a ella quam si il esset escutant - e quasi havet un impression de ella. E esque ella ne havet videt unquande just un film in quel li yun filio del director, e li heredito de pluri millones, innamorat se in un commun de su hereditage... E esque il ne acte secun su inclination? Ma to ya es just quo su patre intento: ti vole vider esque hay seriosita detra li paroles del filio (e li patre seif ha avansat exclusivmen per su labor, sin capitale), e finalmen...

"E alor, vu va assumer vos li interpen- se de vor patre, e..."

Ella nu expectat que il vell dir: E quo poy? In omni casu, il devet questionar pro quo attristat se su voce de ella?

E ella necessimen deveit expresser li continuation; e ella dit, con un levi sospir:

"E alor vu va maritar vos... con un rich puella..."

E nu li final replica decidit - anc ti ella esset fortat a dir:

"E alor vu tomen va haver obliviat me?"

Constantmen il ne dit alquo, esset solmen escutant. E for seif ella havet pri su paroles de ella.

Ma pro que il continuat tacer, ella refat it:

"E si noi va incontrar nos," dit ella, su voce lentmen ascendente, "alor vu ne mem possas reconosser me."

in ella havet e ne refreter.

Anc to

Ella n

"Si in esset il siml

men, pre e de besar

Vermen .. queles pos-

quel .. ducter le a

plu vivi.

"Circu li interpen-

"Circu li interpen-

"Yes," tache de il);

Poy el, tache de il);

"Yo se lie (durant-

me con unt - e quasi

obligat a metter lu tot in su voce.

It esset tro obscur por far visibl su visage; ella esset

obligat a metter lu tot in su voce.

Ci in un film li illumination vell haver cadet a sur su

revert visage con li velat oculos regardant a in li futur.

"In prim il ya es terribilmen papper e inconosset... For-

sen noi suffre pro fame con unaltu in quelc tempor," dit

ella con debil voce e con un sinceri frisson. Nam in reali-

ta it esset to quel ella nequam posset imaginat se e desi-

rar. Alor preferibilmen nequande esser mariti!

"Or," e su voce divent clar e lucid, duranteque ella has-

tosimen transaltrat lu trist, quel tamen esset necesel quam

il funde de lucid tempores, por hastar vers li triumph, "il

deveni celebri, con fama mundal e rich, talmen que noi es

fortiat a haver un secret numeró de telefon (ella savet que

omni reputat actores e actressas havet un tal), nam omnes

vole visitar nos..."

In facte, ella videt avan se lu tot; e forsan ella havet

videt it in un film o leet it alcof. E que il devenit eminent,

to naturalmen debita a ella, e il nequande esset cepabil a

mersiar la sufficientmen pro to quel ella havet fat por il,

e...

"Conosce esset for-

Su ques

alquel ar

ella ya sig-

per, in m-

fat la di-

"Ma proi

Ella seif

e to ne m-

it: voce lentmen

Anc to monstrat se sin effecte.

Ella havet un nov ide:

"Si in tot noi va incontrar nos," dit ella tre distinctmen, presc almen, "si vu intra li circules u yo trova me..."

Vermen, it semblat quam si il avigilat se un poc.

"Quel circules?" questionat il.

E li facte de que il finalmen dit alquo, to fat la ancor plu vivid.

"Circules de artistes!"

"Circules de artistes," repetit il questionantmen.

"Yes," dit ella gravimen.

Poy ella reprendet li voce reverti:

"Yo sempre ha imaginat me que yo credibilmen vell maritar me con un artist."

It esset tro obscur por far visibl su visage; ella esset obligat a metter lu tot in su voce.

Ci in un film li illumination vell haver cadet a sur su revert visage con li velat oculos regardant a in li futur.

"In prim il ya es terribilmen papper e inconosset... For-

sen noi suffre pro fame con unaltu in quelc tempor," dit

ella con debil voce e con un sinceri frisson. Nam in reali-

ta it esset to quel ella nequam posset imaginat se e desi-

rar. Alor preferibilmen nequande esser mariti!

"Or," e su voce divent clar e lucid, duranteque ella has-

tosimen transaltrat lu trist, quel tamen esset necesel quam

il funde de lucid tempores, por hastar vers li triumph, "il

deveni celebri, con fama mundal e rich, talmen que noi es

fortiat a haver un secret numeró de telefon (ella savet que

omni reputat actores e actressas havet un tal), nam omnes

vole visitar nos..."

In facte, ella videt avan se lu tot; e forsan ella havet

videt it in un film o leet it alcof. E que il devenit eminent,

to naturalmen debita a ella, e il nequande esset cepabil a

mersiar la sufficientmen pro to quel ella havet fat por il,

e...

"Conosce esset for-

Il dit (quam si it esset un cose a quel il long havet e reflectet e volet dir - e to anc esset li facte):
"Realmen, vu es apart."

Yo irritat la de nov, pos li tro long monolog motivat sol men per far le dir alquo, in interrupter la.
Ella respondet con equilibrie:

"Oh yes, forsan..."

E un concession e un non-concession.

"Apart, in quel manier?"

"Finalmen it esset li vez de il."

"In omni casu, it ne es facil obtener un clar idé pri vos."
Alor avigilat se tot su suspicion... versimilmen il eset stult, forsan stupid... E it anc ne existet un motive de creder que li filio de un armator de navas vell esser eminenten talentati!

Ella eat pensar a alquo havent un excellent efecte - e refrigerant al mann in un simil occasion, naturalmen alquo ex li un o li altri film e quel ella se havet inculcati; e con li sam actitud de dama quam ti in li film ella surprisat li stulton, qui presentit nullos. Li voce frigid e sori, ella questionati:

"Quel hora es, opine vu?"

Anc ne ci it esset sin efecte.

"Li hora?" repetit il, surprisat pro li inexpectat question, quel informat le que ella probabilmn ne havet audit su ultim remarca de il; in omni casu: ella pensat a coss totmen altri.

"Vu comprende: yo tost vole venir a hem," dit ella, e mi integrimen dama, "e yer e anteyer yo esset tam long extar li dom..."

E si il volet questionar, ella havet un response parat. E ella levat sei; forsan ella in facta friget, forsan it esset alquo altricos quel fat la frigid, in omni casu: il necessimen deve esser informat pri quo esset costumari a ella:

"Proprimen, yo vell haver esset extar li dom anc ho-véspr, dit ella, comensante ear e lassante a il seif prender su parole, "ma to yo havet obliat a il seif prender su parole; in rest: yo ne savet u trovar vos, e it esset plu far il dit ne un parol, forsan il esset hontosi."
Ella continuat:

"Li sendor, jurt qui yo deveat haver exeat, esset tre deceptet; il havet requisitet billetes a un theatre e un table

reservat pov... "Ma," e ci ella subridet sarcasticmen, "un promenade ya posse esser agreabil, quam variation..."
E ella ne posset imaginari se un dama con un attitude plu superior quam li su de ella ho-moment.

Con un voce ex quel resultat se que il realmen esset hontosi, embarassat... e forsan in fine eant comprender a quel sorte appartenet ella, il dit:

"Yo vermen es attristat pro que..."

Ella interruptet le, enormmen affabil:

"No vu nullmen deve esser... Naturalmen il e yo conventet un altri vésper; alor, vu ne deve creder que yo perdi alquo."
Ella ne dubitat pri que ti replica havet su bon efecte. Illi comensat ear, tacent.

Li tacer, ti forsan esset to quel ella odiat plu quam omni altricos.

Ella sentit li fatiga, li deception... E tamen: havet ella actet prudentment? Esque ella ne havet exaggerat e totmen repulset le? Durantque illi promenat apu unaltres, li continuant tacer fat geminar su debitas de ella.

Fortunosimen il dit alquo.

Il dit:

"Apróf, vu es employat in un buró, esque ne?"

Li amemoration pri li labor-die la esset sentibil, ma nu ella esset sur su posto. Quo opinet il? Quo celat se detra su question?

O esque il questionat solmen por dir alquo, pro que il, e tam mult quam ella, trovat insupportabil li tacer?

In buró... ella esset, e infortunosimen: yes, in un buró; in un terribil buró, su chef essente un vale-neocos e tam impossibil li tri quar altri collegas...

Ella restrictet se a responder su question con un yes.

Alor it venit in su mente que il forsan posset imaginari se que ella esset un commun puella de buró (forsan mem un tal con qui on posse ambar se un poc; ella conosset li manes!)

"Yo es secretaria privat che (ma Garlan, quo posset ti haver informat concernent ella?) un director (nam to il tamen esset) con relationes international (quo ya anc ne esset totmen incorrect), - in plu, (bon deo, que ella posset persuader se seif dir to!) it es vermen interessant..."

Ella continuat:

"Tamen yo ne save esque restar ta... Mi chef..."

Ella restrictet se a allunder.

Ti ci vez il tamen questionat:

"Vor chef... quo pri il?"

"Oh...", dit ella, quam si ella vell preferer ne parlar pri li cose, "it es li historie bentost un poc tro banal (ella havet videt pluri de illi sur film e leet ancor plu de illi in li magazines e semanales)..."

Ma lu dit esset miscomprendibil, e il posset creder que it tractat se pri un banal flirtation de burŝ inter li chef e su secretaria; pro to ella hastat a dir:

"Li cose es ti... mi chef ha plurvez demandat me quam spo-sa... il es celibo, sat pretti, ma..."

"Ma quo?"

"Yes," dit ella e videt avan se su corpulent, maritat e adiposi chef, "il ne es secum mi gust... e maritar me pro li pecunie, to nequande vell posser venir in mi mente..."

Il li continuat flonar.

"Evidentmen vu es un dama a qui multes rendi lor homage," dit il.

Ma ella ne savet esque il esset un poc ironic o...

Pro to ella se restrictet a un:

"Oh..."

"Sf," dit il, "it tamen sembla esser li facte... Ma evidentmen vu es anc un dama qui save quo ella vole..."

In to ci it posset jacer e acconossentie e respecte... si il ne..., ma ella constantmen ne havet un clar idé de qual il esset.

"It tamen ne es absurd que in nor dies un yun dama guarda un poc su interesses," dit ella, "hay mannes de mult varie sortes..."

"Apropo, anc Garlan reva pri vu, esque ne?"

Ella se mordet su labie, ma repentit se subitmen; it causat tracies.

"Il certmen fa... Ma, sincerimen dit: il enoya me... Altrimen yo espera que il ne ha dit alcunicos a vu... Yo vole dir: ne totemen discret per il... Ma, in rest, yo le clamen ha dit que il ha nul esperantie..."

"Garlan nulmen ha dit algo," dit il, "it es solmen yo qui imaginat me que..."

"Quande yo esset junt con Garlan in li Club Universitari, mi unic motive esset ti de ne venir solitari a ta..."

Ella addit:

"Nequande it posset venir in mi mente maritar me con un mann qui..."

In repentir ella interruptet se.

"Quo volet vu haver dit?"

"Ma, necos."

"Ceterimen, vu optinet nequande venir maritat."

Ma alor ella necessimen deveit rider.

"Esque yo dit to?" Ella ridet almen.

"To yo in facte ne in ultim la volat ex li bocca, e it forsan esset lu max stult quel ella havet dit ti li nu. Ella esset parat a plorar. Esque ella ja ne havet pronunciat satis de stultities? Tem infortunat ella ya nequande havet esset."

Ella ne havet dit a il u ella habitat, ma solmen mentio-nat Strandboulevarden. Ila illi trovat se nu. Li ultim acte, pensat ella amarimen. Li ultim acte: li porta al strada, u li mannes fa lor ultim prova. Probabilmen anc il?

Quelo persones surtit ex un del domes, du seniores e un dama; in tal locs li porta in general cludet se automatic-men; ella captet li chance e esset fortunos.

"Habita vu ci?" dit il, quasi surprisat.

Ella tenet apert li porta, havente it detra se.

Ambes tacet.

In pessim: li tacer, li vanité, li deception, li amarité eat victor la.

"Yes," dit ella, su voce fatigat, "ma mersí pro ho-vésper, e alor..."

E li voce la quasi fugit.

"Pro quo un tal hastat?"

Il stat avan ella, tre proxim.

"Yo ne save," comensat il, "ma yo ha li sentiment de ne haver conduít fortunatmen ho-vésper..."

"Ma in quel manier?" dit ella, tenente li hala.

Un nov tacer.

"No," dit ella e remettet se, "nu vu deve vader."

E in facte il resoluét se.

"Esque vu es indignat vers me?"

"Pro quo vell yo esser indignat?" questionat ella, quasi eante deesperar.

"Esque yo ne va haver adminin un besa," aproximat se il.

"Yo crede," dit ella, e su voce ne obedít la; it devenit

presc strident, "yo crede que vu completmen ha errat pri me

... E yo pri vu!"

E in li sam vez multoos intra ella volet solmen capitu-lar, quam si it la esset urgent: un su inclination de apoyer se a il por sentir le imbrassar la...

